

Voorwoord

Omstreeks 1992 maakten wij voor het eerst kennis met de dr. Schüsslers celzouttherapie.

Onze jongste dochter, toen 14 jaar, kreeg van de kinderarts de diagnose: 'Het chronisch vermoeidheidssyndroom. Vanuit de reguliere gezondheidszorg is hiervoor geen medicatie en/of behandeling. Het kan een maand of een jaar duren, maar ook ongeneeslijk zijn.'

Dank aan deze arts om zijn eerlijkheid, maar als ouders ben je in eerste instantie radeloos.

Onze redenering werd: 'Ze is altijd heel gezond geweest, er moet toch een weg te vinden zijn om tot herstel te komen.' Mede op aanraden van een natuurgeneeskundig therapeut zijn wij begonnen het te zoeken in de voeding; melk, chocolade, vlees, sinaasappel, toegevoegde zouten zoals conserveermiddelen enz.

Een aantal producten bleek inderdaad de klachten te verergeren en door die niet meer te gebruiken knapte zij zinderogen op. Omdat er toch met regelmaat wat terugval was, zijn wij verder gaan zoeken en kwamen door toeval terecht bij de dr. Schüsslers celzouttherapie.

Binnen drie maanden kon zij weer naar school en het normale leven hervatten.

In Nederland was deze therapie vrijwel onbekend. Dit was voor ons aanleiding verder te gaan zoeken. We hebben veel gelezen, vertaald, gerubriceerd en gebundeld met als conclusie: 'Dit kunnen en mogen we niet voor onszelf houden'.

Eén en ander resulteerde in 1999 in de uitgave van onze eerste 'Werkmap voor therapeuten'.

Artikelen in vakbladen, opleidingen, de mond-op-mond-reclame, advies aan de individuele raadvrager, allen die met ons enthousiast werden over deze veilige, natuurge-neeskundige methode hebben eraan meegewerkt meer bekendheid te geven aan de dr. Schüsslers celzouttherapie.

Het Ankertje *Dr. Schüsslers celzouttherapie* is in 2009 in derde druk uitgekomen. Wij zijn heel blij dat wij nu een her-nieuwde, geactualiseerde vierde druk aan kunnen bieden.

Schroom niet contact met ons op te nemen wanneer u na het lezen vragen heeft of advies omtrent celzoutgebruik van ons wilt krijgen.

Dick en Ineke van der Snoek

1. Theorie en achtergronden van dr. Schüsslers celzouttherapie

Inleidende uitgangspunten

- Gezondheidsklachten zijn symptomen van een niet goed functionerende stofwisseling.
- De stofwisseling functioneert niet goed als er een gebrek aan celzouten is.
- Het optreden van een gebrek aan celzouten staat in verband met de beperktheid van de biochemie (de chemische processen die in het lichaam plaatsvinden).
- De beperktheid van uw biochemie hangt onder andere samen met uw geboortedatum.
- Gezondheidsklachten zijn te voorkomen en/of op te heffen met behulp van celzouten en een bijbehorend voedingsadvies passend bij uw geboortedatum.

De biochemie volgens dr. Schüssler

Het begrip 'biochemie', afgeleid uit het Griekse *bios* (leven en chemie: de wetenschap der elementen) betekent 'chemie van het leven', dus de leer van de chemische processen in het organisme.

Omdat de door hem medicinaal toegevoegde middelen in het lichaam natuurlijke voorkomende minerale zouten zijn, die de chemische processen in de cellen bevorderen (uitscheiding, celdeling, stofwisseling, enz.), noemde de arts dr. Schüssler zijn therapie 'Biochemie' en de middelen 'Functiemiddelen'.

dr. med. Wilhelm Schüssler

De ontwikkeling van de Schüsslertherapie

Dr. med. Wilhelm Schüssler (1821-1898) was algemeen arts. Hij had in Berlijn, Parijs, Giessen en Praag medicijnen gestudeerd, zijn staatsexamen gedaan en was gepromoveerd. Hij vestigde zich als arts, chirurg en verloskundige in Oldenburg. Al tijdens zijn studie interesseerde hij zich voor de homeopathie van de Duitse arts Samuel Hahnemann (1755-1843). In zijn praktijk maakte hij er ook gebruik van.

Nadat hij jaren met de homeopathie had gewerkt en daar goede resultaten mee bereikte, was hij er niet volkomen tevreden mee. Hij had moeite met de grote hoeveelheid van de middelen. Toen waren dat meer dan 1000 middelen, tegenwoordig al meer dan 2000.

In zijn zoeken naar een methode waar men met minder middelen toekon, herinnerde hij zich het werk van professor Virchow over de menselijke cellen. Omstreeks dezelfde tijd kwamen de onderzoeksberichten van de Nederlandse fysioloog Jacob Moleschott hem onder ogen.

Moleschott had ontdekt dat opbouw en levensvatbaarheid van de organen door anorganische bestanddelen (zoals de anorganische mineraalzouten) bepaald worden.

De grondgedachten van dr. Schüssler voor zijn celzouttherapie

Aangespoord door het werk van de Nederlandse fysioloog Jacob Moleschott (1822-1893), die ontdekte dat fosfor belangrijk is voor de zenuwcel en die de zin: 'zonder fosfor geen gedachten' poneerde, kwam Schüssler tot de overtuiging dat ontbrekende anorganische minerale zouten gestoorde levensprocessen en daarmee ziekten en gezondheidsklachten veroorzaken.

Vandaag de dag kennen we deze fosfaatverbinding onder de naam Kalium phosphoricum, essentieel voor de vorming van lecithine, een zeer werkzame substantie bij storingen van het geheugen en eveneens ter bestrijding van verhoogd cholesterol.

Dr. Schüssler stelde vast dat door gebrek aan minerale zouten een remming van de celstofwisseling plaatsvond. Bij toevoer van de ontbrekende minerale zouten (celzouten), komt de gestoorde celstofwisseling weer op gang.

Rudolf Virchow (1821-1902) verklaarde in zijn hoofdwerk *Cellulaire pathologie*, dat uiteindelijk alle ziekten en gezondheidsklachten slechts op een storing in de cellen berustten.

De landbouwdeskundige J. von Liebig (1803-1873), uitvinder van de kunstmest, ontdekte dat stikstof, fosfaat en kalium nodig waren om rijke opbrengsten in de landbouw te verkrijgen. Tot vandaag is deze kunstmest bekend onder de naam nitrophoska.

De gedachten die dr. Schüssler stimuleerden in zijn zoektocht naar een eenvoudige, maar doeltreffende therapie

Von Liebig stimuleerde dr. Schüssler tot de volgende gedachte:

‘Voor de landbouw hebben de anorganische zouten hun nuttig gebruik bewezen. Mijn therapie is analoog aan de landbouwchemie. Zoals zieke planten door begieten met een hun overeenstemmend zout kunnen gedijen, zo genees ik het zieke menselijk weefsel door toediening van moleculen van een anorganisch zout, hetwelk dusdanig homogeen is met datgene waardoor de functiestoring kon ontstaan’.

Dr. Schüssler bevestigde de onderzoeksresultaten van Moleschott:

‘Gezond blijven kan de mens alleen wanneer hij de nodige zouten in de nodige hoeveelheid en in de juiste verhouding bezit’ en stelde voorop dat ‘kalk, natrium, kalium, magnesium en ijzer in hun verbindingen met fosforzuren, zwavelzuren en chloor’ alle ziekten en gezondheidsklachten, welke überhaupt te genezen zijn, op deze wijze genezen.

De 12 celzouten (de anorganische/niet verbrandbare stoffen)

Schüssler ontdekte tijdens zijn werk als biochemicus dat, als hij het lichaam van iemand die zojuist was gestorven cremeerde en daarna de as analyseerde, er 12 zoutverbindingen in voorkwamen: de 12 celzouten.

Te weten: Calcium fluoratum, calcium phosphoricum, ferum phosphoricum, kalium chloratum, kalium phosphoricum, kalium sulfuricum, magnesium phosphoricum, natrium chloratum, natrium phosphoricum, natrium sulfuricum, silicea (kieselzuur) en calcium sulfuricum.

Hij ontdekte ook dat, als iemand overleden was en voordien leed aan een gezondheidsprobleem, er een of meer celzouten in de as ontbraken of nauwelijks aanwezig waren.

De celzouttherapie is er dan ook op gericht om deze tekorten aan celzouten aan te vullen. Dr. Schüssler maakte zijn keuze uit deze 12 minerale zouten voor behandeling van ziekten en gezondheidsklachten.

Schüssler was natuurlijk bekend met de bereidingswijze van homeopathische middelen, hij beredeneerde: 'Wanneer de cel de centrale levenseenheid in het organisme is en bepalend is in een ziekteproces en wanneer mineraalzouten voor de levensvatbaarheid van de organen nodig zijn, ligt er niets meer voor de hand, dan de mineraalzouten zo te veranderen, dat zij het membraan van zieke cellen kunnen passeren om deze weer tot normaal functioneren aan te zetten.'

De werking van de celzouttherapie

(Een artikel van Anh Dung Pham uit Der Weg zur Gesundheit – 3/2007)

Mineralentekort in de cel leidt tot ziekte.

Schüsslers opvatting was dat het overschot van een organische stof buiten de cel de oorzaak van ziekte is. Tegelijk stelde hij dat een tekort aan een anorganische stof in de cel eveneens de oorzaak is van het ontstaan van ziekten. Schüssler ontdekte het zelfregulerend principe en zo het zelfherstellend vermogen van het men-

selijk lichaam. Als het zelfherstellend vermogen niet voldoende is, heeft de mens de ondersteuning van de celzouttherapie nodig.

Als middelen om te komen tot genezing gebruikt de celzouttherapie 12 minerale zouten in 6de of 12de verwrijving.

Ionendoorvoer door de kanalen.

De onderzoeken van Hodgkin en Huxley in de jaren '50 en van Neher en Sackmann in de jaren '90 van de vorige eeuw met moderne methoden en technieken, hebben nieuwe wetenschappelijke kennis over de structuur van moleculen en celdeeltjes aan het licht gebracht.

De wetenschappers hebben receptoren, ionenkanalen (kanalen voor de doorvoer van elektrisch positieve en negatief geladen deeltjes) en ionenpompen in de celmembranen ontdekt.

Een aantal reguleringsmechanismen werden tegelijkertijd ontdekt, die juist daar gelokaliseerd zijn.

De vrije ionen van anorganische stoffen kunnen op het moment van de kanaalopening door hetzelfde kanaal de cel in als eruit.

Tijdens de inactieve fase van het kanaal blijven de vrije ionen aan beide zijden van het celmembraan.

De, door de verschillende ionensoorten aanwezige, chemo-elektrische spanning bepaalt de levenskracht en het vermogen van de cel, om signalen uit de centrale- en perifere regelingsorganen als ook vanuit het leefmilieu op juiste wijze te beantwoorden.

Elektrische impulsen beïnvloeden de ionenstroom in de cellen.

De stofwisselingsprocessen en het vermogen van de cel om enzymen te activeren berusten meestal op de aanwezigheid van fosfaat- (b.v. energie) of sulfaatgroepen (b.v. leverfunctie).

Deze reacties worden veroorzaakt door elektrische energie en kortstondige heftige verschuivingen van natrium-, kalium-, calcium- en magnesiumionen.

Elektrische impulsen veranderen het spanningsveld aan het celmembraan – daarbij worden anorganische atomen of fosfaatgroepen in verbinding gebracht met enzymen, structuureiwitten of organische moleculen.

Deze ontdekkingen worden exact beschreven door Betz en Mecke.

Het mechanisme van ionenverplaatsing gebeurt in elke cel. Zij begeleiden alle activiteiten van het organisme, bijvoorbeeld de ontvangst van signalen van de zintuigen, de verspreiding van zenuwimpulsen, de samen-trekking van de hart- en skeletspieren, de absorptie van stoffen door de epitheelcellen in de darmen en de resorptie in de tubulaire kanalen van de niercellen.

De ionenkanalen behoren tot de elementaire delen van de cel.

Men kan hun functie beschrijven met het oosterse begrip 'chi', de ionenbeweging is met chi te vergelijken. Chi kan als 'levenskracht' vertaald worden en wordt al in oude geneeskundige geschriften vermeld.

Het chi in beweging brengen – laten stromen – is de belangrijkste gezondheidsmaatregel.

Blokkades in de ionenverplaatsing.

Door verschillende oorzaken kan het ionentransport geblokkeerd worden. De ionenconcentratie aan beide zijden van het celmembraan wijkt dan af van de normale toestand. Hierdoor worden stofwisselingsprocessen negatief beïnvloed of beperkt. Gezondheidsklachten kunnen dan ontstaan al naargelang de aard van de bij het functieproces betrokken ionen.

De celzouten, die men in de mond moet laten versmelten, komen buiten het maag-darmkanaal om in het

lichaam. Door hun geringe concentratie (6de of 12de verwrijving) lossen zij gemakkelijk op en verdelen zij zich gemakkelijk in het door de speekselklieren afgescheiden speeksel.

Door de opname van een bepaald celzout door het mondslijmvlies ontstaat een overschot aan celzoutionen in het mondslijmvlies, waardoor er van daaruit een verplaatsings-/kettingreactie optreedt van de ene cel tot de cel waar het tekort bestaat aan die celzout-ionen.

De verplaatsingsactiviteit van de ionen wordt veroorzaakt door de ontstane afwijking van de chemisch-elektrische lading (W. Nernst, ontdekker fysische chemie).

Het principe van de celzouttherapie

Dr. Schüssler zag de oorzaak van ziekten in verbinding met een falende lever- of nierfunctie:

‘Als de lever en de nieren door overbelasting, frequente stress, enz. hun regulerende functie niet meer volledig kunnen uitvoeren, ontstaat in de extracellulaire ruimtes een voedingsamenstelling, waarin de anorganische stoffen niet meer in de juiste verhoudingen voorhanden zijn.’

Dat wat de cel op dat moment als verstorend ervaart, wordt dan uitgestoten. Vindt dan geen vervanging van de uitgestoten zouten plaats, dan ontstaat er een tekort en dientengevolge een pathogene verandering in de cellen.

(Het wezen van ziekten, Virchow)

Minerale stoffen, minerale zouten en ionen

Minerale zouten, ook minerale stoffen genoemd, ontstaan door de chemische verbinding van metalen en niet-metalen en zijn uit elektrisch geladen atomen, de ionen, opgebouwd (Schüssler sprak in zijn tijd van zoutmoleculen). De ionen van minerale zouten zijn in iedere lichaamsfunctie onontbeerlijk.

De toegevoegde middelen

Kort voor zijn dood schreef Schüssler dat zijn behandelingsmethode nu compleet en uitgerijpt was. De methode kon, in zijn visie, uiteindelijk tot elf van de twaalf zouten beperkt worden. (De zouten nr. 2 – calcium phosphoricum en nr. 10 – natrium sulfuricum geven samen vergelijkbare werking met nr. 12 – calcium sulfuricum).

Jaren na zijn dood ontdekte de medische wetenschap meer minerale stoffen die voor het menselijk lichaam van belang zijn, o.a. mangaan, jodium en koper. Dieter Schöpwinkel, geboren in 1876, maakte naam als biochemicus en praktiseerde in Mühlheim aan de Ruhr. Voor zijn verdiensten in de biochemische geneeswijze werd hij in 1930 door de Universiteit Voltaire de France tot professor honoris causa benoemd. Hij was bovendien in het bezit van meerdere buitenlandse doctorsgraden, maar ook voorzitter van het Nationaal College van Polar-Biochemistry van de Sri Venkatesh Universiteit in Poona (India).

Na jarenlange bestudering van internationale onderzoeksresultaten over minerale stoffen en sporenelementen in het menselijk lichaam vulde Schöpwinkel de biochemische zouten aan met negen middelen.

Enige jaren later werden, vermoedelijk door navolgers van Schöpwinkel, nog drie zouten toegevoegd.

Naast de 12 eerder genoemde celzouten (gebonden aan iedere lichaamscel), wordt er heden ten dage, vanuit de Schüsslertherapie, ook gewerkt met deze zogenaamde 12 toegevoegde middelen. Te weten: kalium arsenicosum, kalium bromatum, kalium jodatum, lithium chloratum (muriaticum), manganum sulfuricum, calcium sulfuratum, cuprum arsenicosum, kalium aluminium sulfuricum, zincum muriaticum, calcium carbonicum, natrium bicarbonicum en arsenum jodatum.

Deze zouten onderscheiden zich van de eerste 12 celzouten doordat zij niet aan iedere lichaamscel gebonden zijn, maar weefselgebonden zijn.

De werking van de celzouten

Celzouten werken alleen op cellulair niveau, juister gezegd: celzouten werken aan het celmembraan door signaalfunctie met als drievoudig resultaat:

1. depolarisatie van de celmembranen;
2. verbetering van de celademhaling;
3. biologische stimulans.

Om een signaalfunctie te bezitten moeten de zouten verweven worden, zodat er vrije ionen ontstaan.

De spanningsgeladen kanalen, die in het celmembraan liggen en die verantwoordelijk zijn voor het af- en aanvoerdend transport van de ionen, raken voor een deel of totaal geblokkeerd c.q. vermoeid wanneer er te weinig of te veel materie dan wel energie aangeboden wordt.

Dr. Schüsslers celzouttherapie als zelfstandige therapievorm

In de tijd van dr. Schüssler was vooral de ontwikkeling van de homeopathie van groot belang. De veelheid van homeopathische middelen gaven hem de aanzet te zoeken naar andere mogelijkheden, een vereenvoudiging van de ontwikkelingen in de homeopathie.

Zoals wij al eerder beschreven ijverde dr. Schüssler ervoor zijn therapievorm apart te zien van met name de homeopathie. Hij werkte wel met verdunningen, maar in tegenstelling tot de homeopathie ging het niet om de prikkeling (in energetische waarde) met de vergelijkbare stof – gif met gif bestrijden – (*simula*-regel), maar om het aanvullen van een ontstaan tekort. De enige overeenkomst was de verdunning, om te komen tot een door de lichaamscellen opneembare (het celmembraan te passeren) stof.

Biochemie is geen homeopathie

Schüssler nam het verwrijven van de zouten uit de homeopathie over, maar het potentiëren (schudden) niet. Door alleen te verwrijven bleef het zout stoffelijk

aanwezig, anders dan bij potentiëring, waar tevens energie gepotentieerd wordt. Schüssler verzette zich nadrukkelijk tegen de aanduiding van zijn werkwijze als homeopathische methode.

Het principe, waarop een middel gekozen wordt, is hierin bepalend: Een middel gekozen vanuit het overeenkomstbeginsel is homeopathisch; een middel waarvan het gebruik zich op de fysiologische chemie richt, is een biochemisch middel. Mijn geneesmethode is gegrond op fysiologisch-chemische processen in het menselijk organisme.

Een homeopathisch middel prikkelt, de methode volgens Schüssler voegt het fijnstoffelijke toe.

Hoe ontstaan tekorten aan celzouten?

Celzouten, volgens de klassieke receptuur, heten zo omdat deze zouten in elke cel in meer of mindere hoeveelheid moeten voorkomen. Hun werking is niet energetisch maar fysiologisch. Zij zijn essentieel om de cellen goed te kunnen laten functioneren en daarmee van het grootste belang voor onze vitaliteit (herstellend vermogen) om ziekmakende prikkels te kunnen verwerken (= gezonde weerstand).

1. Zouten zijn bestanddelen van onze voeding en komen voor in fruit, groenten en granen. Planten vormen zouten (een verbinding tussen twee of meer mineralen) uit de minerale stoffen die zij uit de bodem halen. Om deze zouten te kunnen vormen moeten wel de juiste mineralen in de bodem rond de plant voorkomen. Maar in deze tijd van bio-industrie en glasvezelteelt, ontbreekt het veelal aan de natuurlijke stoffen uit de bodem en worden die mineralen, zoals kunstmest, gegeven die een snelle groei van de plant bevorderen. De natuurlijke diversiteit aan mineralen uit de volle grond kunnen daardoor ontbreken.